

Verksamhetsberättelse 2010

***Hela Sverige
ska leva!***

*Hela Sverige
ska leva!*

Innehåll

Inledning	4
Organisation	4
Styrelse	4
Revisorer	4
Valberedning	4
Personal	5
Medlemmar	6
Verksamhet	7
Hållbara bygder	7
Kommunikation och marknadsföring	8
Erfarenhetsutbyte och organisationsutveckling	11
Stigfinnare	12
Våra medlemmar	13
Våra samarbetspartners	14
Vår styrelse	15
Vårt kansli	15
Projekt	16
Publicerat under året	19

Inledning

I verksamhetsberättelsen kommenteras 2010 års verksamhetsplan, direkt efter varje avsnitt. Den kompletterar förvaltningsberättelsen i årsredovisningen för 2010.

I verksamhetsplanen nämnde vi särskilt Hållbara bygder som skulle vidareutvecklas i Omställning Sverige och våra fördjupade ansträngningar att bli Sveriges mest jämställda organisation. Omställningen är vår enskilt största satsning med egna medel under året och har fått god spridning och bra genomslag. Vi kan ännu inte titulera oss Sveriges mest jämställda organisation, men vi är en bra bit på väg genom den process som pågår inom vår rörelse.

Organisation

Styrelse

- ▶ Karl-Erik Nilsson, Ordförande
- ▶ Inez Abrahamzon, Vice ordförande
- ▶ Johan Boström, Länsbygderådet Dalarna
- ▶ Ingegerd Petersson, Centerkvinnorna
- ▶ Stig Hansson, Hela Sverige ska leva Länsbygderåd Gotland
- ▶ GunMarie Persson, Hela Sverige ska leva Jämtlands län
- ▶ Lars Carlsson, Länsbygderådet Örebro län
- ▶ Kenneth Nilshem, Studieförbundet Vuxenskolan
- ▶ Åse Blombäck, Hela Sverige ska leva Norrbotten
- ▶ Emma Hagel, Hela Sverige ska leva Kronobergs län
- ▶ Åke Clason, Hushållningssällskapens förbund
- ▶ Jan Runfors, Länsbygderådet i Stockholms län
- ▶ Gunnel Cassel Söderbäck, Civilförsvarsförbundet
- ▶ Inger Karlsson, Hela Sverige ska leva Halland

Revisorer

- ▶ Per-Iwar Wiklund, förtroendevald revisor
- ▶ Claes Forsgren, suppleant, förtroendevald revisor
- ▶ Åsa Thelin, auktoriserad revisor

Valberedning

- ▶ Torbjörn Persson, Hela Sverige ska leva Jämtlands län, sammankallande.
- ▶ Gunvald Karlsson, Hela Sverige ska leva Skåne
- ▶ Anne Sörqvist, Länsbygderådet Fyrbodal.
- ▶ Åke Svensson, Hela Sverige ska leva Kronobergs län

- ▶ Eva Karlsson, Folkets Hus och Parker
- ▶ Claes Becklin, Studieförbundet Vuxenskolan
- ▶ Gun Rehnman, Länsbygderådet Västerbottens län

Personal

Tillsvidaranställd personal

- ▶ Birgit Andersson, kansliansvarig, gick i pension 31/12, 90%.
- ▶ Karin Wenström, pressekreterare, 60%.
- ▶ Lotti Jilsmo, informatör, 100%.
- ▶ Maria Steffner, internationell koordinator, 25%.
- ▶ Staffan Bond, verksamhetschef, 95%.
- ▶ Tina Nygårds, kansliansvarig, från och med den 1/11, 100%.
- ▶ Ulla Herlitz, handläggare och projektledare Kompetenta anordnare samt lokal finansiering, 100%.
- ▶ Ulrik Strömberg, handläggare, 100%.
- ▶ Uno Lundback, handläggare, slutade den 30/9, 100%.

Timanställd personal

- ▶ Peter Liljeström, ekonom.
- ▶ Birgitta Liljeström, ekonom.
- ▶ Anders Tivell, skogsfrågor.
- ▶ Inga Rundström, projekthandläggare.
- ▶ Kristina Lejdström, länsbygderådsenkät.
- ▶ Mats Gröning, webb.

Projektpersonal

- ▶ Bo Lönnqvist, projektsamordnare Hållbara lokala servicelösningar.
- ▶ Bertil Degerlund, projektledare Hållbara lokala servicelösningar.
- ▶ Benny Jansson, projektledare Hållbara lokala servicelösningar.
- ▶ Cicci Andersson, projektledare Lokal vindbruksutveckling och Jämställda bygder.
- ▶ Jan Forsmark, projektledare Omställning Sverige.
- ▶ Åse Blombäck, projektmedarbetare Kompetenta anordnare.
- ▶ Gustav Andersson, projektmedarbetare Kompetenta anordnare.
- ▶ Lotta Johansson, projektmedarbetare Kompetenta anordnare.
- ▶ Inger Karlsson, projektsamordnare Kvinnors entreprenörskap.
- ▶ Siv Lindén, projektledare Kvinnors entreprenörskap.
- ▶ Tomas Larsson, projektledare Landsbygd 2.0.
- ▶ Kjell Roger Karlsson, projektledare Balkanprojekt.
- ▶ Ingemar Robertsson, projektledare Landsbygdsriksdagen.
- ▶ Maria Åhgren, projektledare Landsbygdsriksdagen.
- ▶ Ewa Nilsson, mentor, IT i lanthandeln.

Medlemmar

4700 lokala utvecklingsgrupper, 24 länsbygderåd och följande 44 organisationer är medlemmar i Hela Sverige ska leva.

- ▶ Arbetarnas Bildningsförbund, ABF
- ▶ Astrid Lindgrens Hembygd Ny 2010
- ▶ Bygdegårdarnas Riksförbund, BR
- ▶ Centerkvinnorna
- ▶ Centerns Ungdomsförbund, CUF
- ▶ Ekobanken
- ▶ Ekologiska Lantbrukarna i Sverige
- ▶ Folkets Hus och Parker, Riksorganisation
- ▶ Föreningen Friteatern
- ▶ Föreningen Gestaltad Historia
- ▶ Föreningen Kärngårdar
- ▶ Hushållningssällskapens Förbund
- ▶ Inlandskommunernas ekonomiska förening, IEF
- ▶ Jordbrukare-Ungdomens förbund, JUF
- ▶ Kooperativa Förbundet Utträde 2010
- ▶ Kungliga Skogs- och Lantbruksakademin
- ▶ Lantbrukarnas Riksförbund, LRF
- ▶ Leader Hälsingebygden Ny 2010
- ▶ Leader Närheten Ny 2010
- ▶ Leader Växtlust Värmland Ny 2010
- ▶ Närs Sparbank Ny 2010
- ▶ Riksförbundet 4H
- ▶ Riksföreningen Våra Gårdar
- ▶ Riksidrottsförbundet
- ▶ Rural Future
- ▶ SEKO, Facket för Service och Kommunikation
- ▶ Småkommuner i Samverkan, SmåKom
- ▶ SNOFED, Svenska Snöskoterägares Riksorganisation Utträde 2010
- ▶ Sparbankernas Riksförbund Ny 2010
- ▶ Stiftelsen Folkets Hubb/KTH Ny 2010
- ▶ Studieförbundet Vuxenskolan
- ▶ Svensk Vindkraftsförening Ny 2010
- ▶ Svenska Fotbollförbundet
- ▶ Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund
- ▶ SISU Idrottsutbildarna
- ▶ Svenska Jägareförbundet
- ▶ Sveriges Civilförsvarsförbund
- ▶ Göteborgs stift Utträde 2010
- ▶ Härnösands Stift
- ▶ Svenska Samernas Riksförbund
- ▶ Sveriges Hembygdsförbund, SHF
- ▶ Sveriges Socialdemokratiska Ungdomsförbund, SSU
- ▶ Sveriges Vattenkraftskommuner
- ▶ Tjänstemännens Centralorganisation, TCO
- ▶ Vi Unga Ny 2010
- ▶ Värmlandsskooperativen
- ▶ Winnet Sverige

Verksamhet

Hållbara bygder

Hållbara bygder blir en naturlig del av vår identitet och verksamhet. Den särskilda satsningen fortsätter i Omställning Sverige med en brett sammansatt styrgrupp och kopplat till det internationella Transition Network.

Kommentar

Hållbara bygder har vidareutvecklats i Omställning Sverige som planerat, med hemsida, seminarier, internationellt utbyte med mera. Sammanslaget har 30 seminarier hållits under året. Det är vår särklassigt största satsning och den genomförs i ett brett samarbete med andra intressenter, bland annat studieförbunden. Studiematerialet Ställ om Sverige blev klart i början av året och har varit mycket efterfrågat.

Vi engagerar oss starkare för jämställdhet, integration och mångfald i ett samarbete med bland andra Landsbygdsnätverket i både tätorts- och landsbygdsmiljö.

Kommentar

Genomförandet av vår jämställdhetsstrategi har fortsatt med utbildningar och seminarier, framför allt på regional nivå. Många länsbygderåd har varit mycket aktiva och några har engagerat kommunbygderåden i verksamheten. Vi har tagit plats i Landsbygdsnätverkets temagrupp Integration och där lyft fram bland annat samverkan mellan stad och land för ett fruktbart utbyte och etablering på landet.

Projektet En plan i varje by avslutas och satsningen på lokal planering går vidare i mer specifika insatser för ungas delaktighet, omställningen till ett hållbart samhälle och basservicen samt medverkan i Landsbygdsnätverkets temagrupp för lokal planering.

Kommentar

En plan i varje by avslutades under våren och resulterade i ungefär 300 lokala planer och ytterligare cirka 200 påbörjade. Problem för länsbygderåd att få loss pengar till de regionala satsningarna har fördröjt processen avsevärt. De ungas medverkan har utvecklats med planeringsverktyget Landsbygd 2.0, som också användes vid seminarier på Landsbygdsriksdagen. En ansökan om fortsatta insatser har lämnats till Arvsfonden. Flera initiativ har tagits om lokal planering med omställningen och servicen i fokus. Vi har medverkat i temagruppen Lokal planering vid Landsbygdsnätverket, som inriktat verksamheten på inspirationsmaterial till kommunerna.

Vi fortsätter vår satsning på Lokal kapitalbildning/finansiering i bygdebolag med mera, i samarbete med Tillväxtverket och Jordbruksverket (SJV) och andra intresserade parter. Vi samlar också kapital till den nyetablerade Mikrofonden för social ekonomi och lokal utveckling.

Kommentar

Lokal kapitalbildning har stimulerats på olika sätt; genom ett särskilt projekt finansierat av Jordbruksverket, genom att arrangera Lokalekonomidagarna i Sättra Brunn, där vi tog ett huvudansvar, och genom medverkan till att utveckla Mikrofonden för social ekonomi och lokal utveckling. Verk-

samheten har bedrivits i nära samarbete med många aktörer, bland andra Coompanion och Ekobanken. Vi har också drivit på inom temagruppen Lokal finansiering hos Landsbygdsnätverket för att sprida erfarenheterna om bygdebolag och liknande lokala ekonomiska nav till fler bygder.

Vi följer upp arbetet i den statliga utredningen om samordnad service och söker hitta nya sätt att trygga och utveckla en god lokal service.

Kommentar

Genom brev till regeringen och artiklar i pressen har vi påtalat behovet av att serviceutredningens förslag skyndsamt genomförs i enlighet med utredningens förslag och vi har kritiserat regeringen för dess senfärdighet. Vi har också tagit över en del av Landsbygdsservice AB:s verksamhet, som projektet IT i lanthandeln. Vi har startat ett eget projekt, finansierat av Tillväxtverket med flera, och medverkat i andra projekt, som Hållbara servicelösningar i Dalarna och Värmland, liksom ett Interreg-projekt Dalarna – Hedmark fylke i Norge.

Kommunikation och marknadsföring

Vi ska stärka vår identitet och status genom vår nya hemsida www.helasverige.se, en marknadsförings- och kommunikationsplan och implementering av vår nya grafiska profil.

Kommentar

Hemsidan har utvecklats till ett viktigt verktyg för vår kommunikation. Den stärker vår identitet och får nu ett gott betyg av omvärlden. Under våren etablerades nya funktioner med blogg, Facebook och twitter. Vår profil har gjorts tydligare bland annat genom att länsbygderåd successivt börjar använda Hela Sverige ska leva i namnet och genom att projektledarna blivit bättre på att följa profilen.

Särskilt fokus fästs vid Bygdebanken för att den ska bli en viktig källa för information om Byarörelsen och det lokala utvecklingsarbetet.

Kommentar

Utvecklingen av Bygdebanken har gått trögt främst beroende på brister i den tekniska utformningen, som leverantören haft svårt att bemästra. Under senhösten avsattes särskilda resurser för att få en väl fungerande Bygdebank och ett aktuellt register över de lokala utvecklingsgrupperna och övriga kontakter. Arbetet fortsätter under våren 2011.

Med bland annat Bygdebanken som bas och tillsammans med främst Landsbygdsnätverket och Tillväxtanalys tar vi nya tag för att initiera och stimulera forskning om landsbygden och lokal utveckling.

Kommentar

Genom Landsbygdsnätverkets "Vetenskapliga råd" har vi följt den forskning som sker, men som långt ifrån täcker behovet av analys och stöd i det lokala utvecklingsarbetet. Vi har också planerat ett samarbete med Tillväxtverket och Tillväxtanalys om en analys av betydelsen av det lokala utvecklingsarbetet med utgångspunkt i Bygdebanken. Avsikten är att verksamheten ska avrapporteras vid Landsbygdsriksdagen 2012.

Vardagsarbetet med information, rådgivning, utbildning och andra typer av stimulans till de lokala grupperna ges fortsatt hög prioritet.

Kommentar

Verksamheten har fortsatt hög intensitet. Den omfattande projektverksamheten innebär både ett direkt stöd till många grupper och värdefulla erfarenheter som sprids i en vidare krets. Också resultatet av centrala och regionala kontakter har kommunicerats inom Byarörelsen genom vår hemsida, nyhetsbrevet, speciella rapporter, skrifter, filmer och sociala media.

Kvartalsvisa nyhetsbrev skickas till alla de lokala grupperna och övriga intresserade mottagare, cirka 6 500 adressater. Nyhetsbrevet kompletteras med enklare digitala brev.

Kommentar

Fyra nyhetsbrev, varav ett digitalt, har skickats ut till adressaterna, däribland cirka 5 000 lokala utvecklingsgrupper.

En särskild folder tas fram som beskriver vår organisation, där länsbygderådets verksamhet och roll sätts i fokus.

Kommentar

Foldern finns i ett preliminärt skick, men har ännu inte tryckts och distribuerats. Den kommer att justeras så att den ger utrymme för anpassning till varje länsbygderåds verksamhet. Avsikten är att den ska färdigställas till sommaren 2011.

Utgivningen av skrifter i vår serie fortsätter med teman Ungdomar och Internationellt samarbete. Småskrifter och lathundar ges ut knutet till särskilda insatser och projekt.

Kommentar

Utgivningen har inte fullföljts som planerat. I stället har andra skrifter prioriterats, som Handbok för kompetenta anordnare inom Jobb- och utvecklingsgarantins Fas 3 och Världens bästa by, som ger en "realistisk vision" av en by baserad på verkliga initiativ i många byar. Båda har fått gott mottagande och spridits inom Byarörelsen och även andra kretsar. Inför Landsbygdsriksdagen tog vi fram broschyren Kvinnors entreprenörskap på landsbygden i en begränsad upplaga. Den planerade handboken om lokal finansiering är försenad, men blir klar under våren 2011.

För att påverka utvecklingen och politiken fortsätter vi vårt deltagande i partnerskap, utredningar och arbetsgrupper. Exempel är Övervakningskommittéer inom alla EU-program, Tillväxtverkets Centrala Samordningsforum för lokal service, CSF, Skogscertifieringen, FSC, och Samordningsgruppen för frivilligsektorn. Länsbygderåden medverkar i partnerskap och andra grupper på regional nivå.

Kommentar

Vi tar allt större del i grupperingar av olika slag. Under året har vi deltagit mycket aktivt i verksamheten med Överenskommelsen mellan idéburna organisationer och myndigheterna inom både det sociala området och integrationen. Vi har också inlett ett givande samarbete med PTS och Bredbandsforum för att få bredband till byarna. Länsbygderåden har fortsatt sitt engagemang i regionala partnerskap, men det är långt ifrån i alla län som de bjudits in och där det fungerat bra.

Vi följer upp regeringens landsbygdsstrategi inom en särskild process fram emot Landsbygdsriksdagen, den "Landsbygdsstrategiska raketten". Synpunkter samlas in på utvecklingen och politiken från dem som fått utmärkelsen "Årets grupp och Årets kommun" samt från ett antal engagerade byskolor.

Kommentar

Inför Landsbygdsriksdagen och, därefter inför valet har vi genomfört satsningen på att påverka politiken. Vi har träffat näringsministern och vi har tagit fram faktablad och ställt frågor till riksdagspartierna inom angelägna områden baserat på synpunkter från bland annat lokala grupper och kommuner. Länsbygderåden har arrangerat "debattboxning" med gott medialt genomslag. Prominenta bloggare, som finansministern, har funnits på vår hemsida fram mot valet i september. Tillsammans med vår Landsbygdsambassadör Heidi Andersson med flera har vi brutit arm i Almedalen och fått god uppmärksamhet.

Vi sjösätter den fördröjda satsningen på utbildning för de lokala grupperna. Ett särskilt utbildningsmaterial tas fram som svarar mot de nya krav som ställs på vår lokala samhällsnivå. Det kompletterar annat material som redovisas på www.friametoder.se.

Kommentar

"Basutbildningen" för de lokala grupperna har inte kommit igång som planerat. En orsak är att vi sökt synkronisera med utbildning kopplat till specifika områden som lokal planering, omställningen, servicen och de ungas engagemang, vilket gjort satsningen mer komplicerad. En annan är bristande personella resurser, vilket avhjälpas med rekrytering av en medarbetare med utbildningen som en huvuduppgift.

Det internationella samarbetet fördjupas med tyngdpunkt i Hela Norden ska leva, HNSL, och de europeiska nätverken PREPARE, ERA och ERCA.

Kommentar

Vi har bedrivit ett fortsatt aktivt internationellt erfarenhetsutbyte inom ramen för nätverken. Det nordiska samarbetet har fortsatt med Finland i ordföranderollen. Två projekt har planerats för att konkretisera arbetet under 2011. Särskild vikt har lagts vid att hjälpa igång verksamheten i ERCA, bland annat genom assistans med att etablera en hemsida. Inom PREPARE har vi medverkat i en rapport om Landsbygdsriksdagen som företeelse och inom ERA i ett Grundtvig-projekt, där vi samarbetat med nio andra nationella landsbygdsorganisationer om metoder för lokal utveckling. Vid vår egen Landsbygdsriksdag har vi lagt stor vikt vid det internationella deltagandet och vi har följt upp med insatser i Albanien och Makedonien. Vi har också sökt påverka den europeiska politiken genom den så kallade ARC-processen (Agricultural rural convention), som samlat många Europeiska intresseorganisationer (NGO:s). Där har integrerad lokal utveckling lyfts fram.

Erfarenhetsutbyte och organisationsutveckling

Den fortlöpande diskussion som förs om utvecklingen av vår organisation fokuseras på kommunbygderådens roll, där trepartnerskapet mellan ideell, privat och offentlig verksamhet utvecklas.

Kommentar

Flera länsbygderåd har fortsatt att stimulera bildandet av kommunbygderåd och några nya sådana har tillkommit under året. Här behövs ytterligare insatser, bland annat för att stärka befintliga kommunbygderåd som inte fungerar bra och som behöver assistans. En uppföljande insats har planerats ske under våren och försommaren 2011.

Första steget har tagits i implementeringen av vår jämställdhetsstrategi. Nu tar vi nästa steg för att följa upp åtgärderna, så att vår rörelse blir den ideella organisation i Sverige som är bäst på jämställdhet.

Kommentar

Flera länsbygderåd har varit mycket aktiva och några har också stöttat kommunbygderåden i deras verksamhet. Genomförandet av strategin har pågått under året genom olika aktiviteter, bland annat fortsatt utbildning för länsbygderådens jämställdhetsansvariga. Regionala möten och utbildningar har hållits, några i form av teater och workshops med tema främjar- och härskartekniker.

Vi ska intensifiera vårt samarbete med våra medlemsorganisationer i gemensamma aktiviteter, aktioner och projekt.

Kommentar

Vi har fortsatt de mycket omfattande kontakterna med många av våra medlemsorganisationer och vidareutvecklat dem i projekt och andra samarbeten. Exempel är Landsbygd 2.0, där Vi Unga och 4H deltagit, Lokal kapitalbildning med Ekobanken, Sparbankernas Riksförbund med flera och Hållbara lokala servicelösningar med Civilförsvarsförbundet, Bygdegårdarna och Småkom med flera.

Under året ska basfinansieringen av vår verksamhet från och med 2011 ordnas. Ambitionen är att nå en överenskommelse om fortsatt statlig finansiering för hela den kommande mandatperioden för riksdagen, det vill säga 2011–14.

Kommentar

Vi har inte lyckats fullt ut i våra föresatser, men fått ett beslut från Näringsdepartementet om finansiering under två år, 2011 och 2012, med 15 miljoner kronor per år.

Landsbygdsriksdagen är den stora mötesplatsen för byarörelsen och andra som är intresserade av landsbygden och lokal utveckling. Den 6-9 maj hålls landsbygdsriksdag i Sunne. Ambitionen är att den ska bli den bästa och mest välbesökta hittills. "Där generationer möts utvecklas landsbygden" är mottot för arrangemanget.

Kommentar

Landsbygdsriksdagen har genomförts som planerat med gott resultat. Omkring 1 000 personer deltog från Byarörelsen och andra organisationer, kommuner, regionala och centrala myndigheter, regering och riksdag. Utbudet av seminarier och studiebesök var stort och uppskattat. Det ekonomiska utfallet blev emellertid inte så bra som budgeterat.

Stigfinnare

Vi ska identifiera och stödja de medlemsgrupper som vill ta ett steg till och ta sig an allt mer svåra och avancerade uppgifter. De uppmärksammas i utvecklingen av Bygdebanken, i skriftserien, vid utnämningen av Årets grupp och Årets kommun och i våra särskilda projekt.

Kommentar

Den ekonomiska tillstramningen som vi tvingats till, har inneburit att vi inte kunnat stötta nya initiativ som vi planerat. Vi har ändå uppmärksammat intressanta lokala initiativ på flera olika sätt, förutom de ovan nämnda också på hemsidan, bland annat som veckans grupp. Årets lokala grupp blev Agunnaryd Sockenråd och Årets kommun Växjö. Särskilt stöd har getts till lokala grupper inom ramen för olika satsningar, exempelvis Lokal finansiering, By-macken, Lokal vindkraft och serviceprojekten. Utbildningen inom projektet Kompetenta anordnare har uppmuntrat lokala föreningar att ta nya initiativ och ta emot långtidsarbetslösa personer.

Nya idéer ska prövas för att synliggöra hinder och ta fram nya lösningar. Det sker i pilotprojekt som By-macken och Lokal vindkraft.

Kommentar

By-macken och Lokal vindkraft är bra exempel på pilotprojekt som fått genomslag under året både politiskt och medialt. Ett annat område där verksamhet dragits igång är den lokala servicen, där 15 bygder deltar i projektet Hållbara lokala servicelösningar. Vår medverkan i certifieringen av storskogsbruket är principiellt intressant. Där testas lokalbefolkningens roll och inflytande över närmiljön och de lokala resurserna.

Vi skapar fora för experimenterande, där nya idéer omsätts i praktisk handling och systematiskt följs upp genom kvalificerad analys. Hållbara bygder/Omställning Sverige och Lokal kapitalbildning/finansiering är exempel.

Kommentar

Omställning Sverige har utvecklats i nära samarbete med forskningen, främst SLU. Detsamma gäller Lokal finansiering, där Lokalekonomidagarna har erbjudit möjligheter till utbyte mellan forskare och praktiker och en vidareutveckling av verksamheten. Också när det gäller unga på landsbygden har vi verkat nära forskningen. Tillsammans med Landsbygdsnätverket arrangerade vi konferensen "Forskarsamtal om ungas inflytande" i Oskarshamn med deltagande av forskare från de nordiska länderna.

Nya metoder bör ständigt utvecklas och omsättas för att möta nya utmaningar. Verksamheten med Fria metoder i samarbete med Coompanion, ABF och Studieförbundet Vuxenskolan ska vidareutvecklas.

Kommentar

Samarbetet om www.friametoder.se har fortsatt, men några stora steg för att vidareutveckla verksamheten har inte tagits. Planeringen har inletts för att intensifiera utvecklingsarbetet under 2011. Bland annat ska hemsidan göras om.

Våra medlemmar

Vi ska fortsätta vår satsning på läns- och kommunbygderåden och därigenom de lokala grupperna. För att de ska klara de ökade uppgifterna internt och även externt genom medverkan i partnerskap, program och projekt krävs ständigt kompetenshöjande åtgärder. Särskilt fokus sätts på kommunbygderådets roll som stöd för de lokala grupperna.

Kommentar

Satsningen på länsbygderåden har genomförts i stora drag som planerat för att ge dem möjlighet att utveckla sin verksamhet. Nära sex miljoner kronor av budgeten har använts för länsbygderåden. Utbildningar har hållits om jämställdhet, mediekunskap, att jobba i valberedning, att hantera hemsidan och "Vad är hela Sverige ska leva". Vissa begränsningar har varit nödvändiga av besparingsskäl, vilket har inneburit att det planerade utbildningsprogrammet inte kunnat genomföras fullt ut. Kommunbygderåden har uppmärksammats genom i första hand flera länsbygderåds satsningar.

Länsbygderåd går före med insatser som är betydelsefulla för hela vår organisation. Vi ska arrangera gemensamma träffar med länsbygderådets ordförande.

Kommentar

Flera länsbygderåd har medfinansierat regionala projekt med de nationella medlen och några har fått särskilda projektmedel för intressanta pilotsatsningar. En träff har hållits med länsbygderådets ordförande, där många olika aspekter av verksamheten inom Byarörelsen och gemensamma satsningar diskuterats, bland annat en samlad satsning på servicen, som resulterade i projektet Hållbara lokala servicelösningar. En andra planerad träff sköts av besparingsskäl upp till strax efter årsskiftet.

Samarbetet med våra 37 medlemsorganisationer vidareutvecklas genom gemensamma aktioner, aktiviteter och projekt.

Kommentar

Under året har vi fått flera nya medlemsorganisationer, och har därför nu 44 stycken. Det är de fyra Leadergrupperna Astrid Lindgrens Hembygd, Föreningen Närheten, Leader Hälsingebygden och Leader Växtlust Värmland, liksom Närs Sparbank, Sparbankernas Riksförbund, Vi unga, Folkets Hubb vid KTH och Svensk Vindkraftförening. Tre organisationer har lämnat oss, Kooperativa Förbundet, Svenska Snökoterägares Riksorganisation och Göteborgs Stift. Med flera av de nya medlemmarna har vi inlett ett givande samarbete. Under året har också samarbetet med de tre kommunala nätverken Småkom, Inlandskommunerna (IEF) och Vattenkraftkommunerna fördjupats och resulterat i gemensamma träffar, artiklar och aktioner. I den analys av vår verksamhet vi genomfört under året, har medlemsorganisationerna lämnat synpunkter på samarbetet inom Hela Sverige ska leva.

Utbildningen inom rörelsen fortsätter i samarbete med studieförbunden. Tyngdpunkten ligger på läns- och kommunbygderåden och insatser för de lokala grupperna i form av studiematerial med mera ska ges stort utrymme.

Kommentar

Samarbete har skett med studieförbunden om främst omställningen, där framför allt Studieförbundet Vuxenskolan och Studieförbundet varit

**LANDSBYGDS
RIKSDAG**
S U N N E 6 - 9 M A J 2 0 1 0

aktiva, och om metodutvecklingen. Diskussioner har inletts om den större satsning som länge planerats, för en start under 2011.

Våra samarbetspartners

Vi fortsätter att utveckla vårt redan breda kontaktnät även utanför medlemskretsen. Exempel är Coompanion, U-land, SKL, SLU, länsstyrelser och regionförbund, statliga verk, departement och nätverket i riksdagen.

Kommentar

Samarbetet har vidareutvecklats med organisationer och myndigheter, bland andra de som nämns ovan. Ett exempel är Tillväxtverket som vi samarbetar nära med om både den lokala servicen och kapitalbildningen. För servicen har vi också inlett ett samarbete med den nybildade föreningen Landsbygdsmentorerna. Vi har träffat riksdagens landsbygdsnätverk vid flera tillfällen och diskuterat omställning, service, Mikrofonden med mera.

Vi samarbetar nära med Landsbygdsnätverket vid Jordbruksverket i temagrupper och om evenemang som Landsbygdsriksdagen.

Kommentar

Vi har deltagit i Landsbygdsnätverkets styrgrupp och flera temagrupper, Lokal planering, Kapitalbildning, Integration och i gruppen Ungdom där vi har ordförandeposten. Vi har också medverkat i andra aktiviteter och verksamheter som nätverket arrangerat och vi har samarbetat kring utvecklingscheckar inom flera områden, bland annat ungas engagemang. Landsbygdsriksdagen har genomförts med Landsbygdsnätverket som medarrangör.

Vi engagerar ytterligare ett par Landsbygdspartners utöver Posten AB och Kraft & Kultur. Avsikten är att de ska medverka i aktiviteter och utvecklingsarbete och även bidra till finansieringen av vår verksamhet.

Kommentar

Vi har haft kontakt med flera potentiella partners, men inte kommit så långt som till avtal om samarbete. Däremot har vi förnyat avtalet med Posten AB för en tvåårsperiod. Tillsammans har vi genomfört en serie regionala seminarier om posten på landsbygden och e-handels utvecklingsmöjligheter. Också med Kraft & Kultur har gemensamma aktiviteter genomförts.

Vi söker samarbete med ytterligare en ambassadör förutom Armbryterskan från Ensamheten, Heidi Andersson.

Kommentar

Flera idéer om passande ambassadörer har diskuterats, men inte lett till kontakter. Samarbetet med Heidi har bland annat resulterat i armbrytning för politikerna under Almedalsveckan. Arrangemanget genomfördes i ett brett samarbete med flera av våra medlemsorganisationer, Kraft & Kultur och Hela Sverige ska leva Gotland.

Vår styrelse

Styrelsen är brett sammansatt av personer med olika erfarenhet och kompetens och från olika delar av landet. Den är väl sammansvetsad och leder verksamheten på ett engagerat sätt. Vi ska vidareutveckla styrelsens arbete genom att fördjupa kompetensen inom prioriterade områden och stärka samspelet med kansliet .

► Kommentar

Vi har arrangerat ett seminarium för styrelsen, där vår organisation diskuterades, och flera ledamöter har deltagit i utbildningar arrangerade för främst länsbygderåden. Styrelsen har lett en analys av vår verksamhet som redovisats på höstmötet och som följs upp under 2011 i kontakter med medlemsorganisationerna och vid personalrekrytering med mera. Flera ledamöter tar en mycket aktiv del i verksamheten genom medverkan i Övervakningskommittéer och andra grupperingar, internationellt samarbete och projekt.

Vårt kansli

Vi förstärker vårt kansli för att svara mot ökade krav och ambitioner vad gäller stora arrangemang, marknadsföring och ekonomihantering. Även den internationella verksamheten behöver förstärkas med en sekreterarkapacitet. Dessutom behövs tillfälligt anställda för våra särskilda satsningar och projekt.

► Kommentar

Vi har rekryterat en person från årsskiftet för att svara för evenemang som Landsbygdsriksdagen och för information och marknadsföring. Vi har också anlitat en ekonom på timtid för att utveckla vårt ekonomisystem inklusive projektadministrationen. En person har anställts på deltid, 25 procent, för att koordinera den internationella verksamheten. Vi har inlett rekrytering av en person som ska svara för, främst, utbildning och projektkoordinering. Flera har projektanställts under året, exempelvis tre på deltid för serviceprojektet.

För att skapa ett effektivt kansli med en god arbetsmiljö ska vi analysera behovet av utvecklingsåtgärder och satsa resurser på genomförandet.

► Kommentar

Analysen av vår verksamhet har avsett bland annat kansliets funktion och har resulterat i rekommendationer om arbetsmiljö och personalrekrytering med mera. Under senhösten har diskuterats en flytt till större och mer ändamålsenliga lokaler, såvida det ökade utrymmesbehovet inte kan tillgodoses på plats vid Stortorget.

För att vi ska motsvara högt ställda krav som ställs på information, kontakter, medverkan i arbetsgrupper och projekt, remisshantering med mera ska vi ständigt utveckla våra arbetsmetoder och rutiner.

► Kommentar

Under hösten har en översyn inletts av ekonomiska rutiner för främst den omfattande projektverksamheten. Den slutförs under våren 2011. Även andra administrativa rutiner ses över, som den numera omfattande fakturahanteringen. Vi har börjat använda oss av webbaserade lagringsutrymmen för att kunna dela dokument även om vi arbetar på olika håll.

Projekt

Den landsomfattande satsningen En plan i varje by förs vidare av flera av länsbygderåden. Vi inriktar de nationella insatserna på mer specifik lokal planering knutet till de unga, omställningen och servicen samt till medverkan i Landsbygdsnätverkets temagrupp för Lokal planering.

Kommentar

Flera länsbygderåd har prioriterat den lokala utvecklingsplaneringen, men några har haft svårt att få loss resurser för verksamheten, vilket fördröjt processen. Inom Landsbygd 2.0, Omställning Sverige och Hållbara lokala servicelösningar har planeringen varit ett viktigt inslag. Vi har, som avsett, tagit aktiv del i temagruppen Lokal planering.

Hållbara bygder blir en integrerad del i vår verksamhet och den fortsatta satsningen Omställning Sverige sker kopplat till Transition Network. En brett sammansatt styrgrupp med internationell representation leder processen. Regionala seminarier hålls i alla län och metodhandledningen för lokala omställningsplaner lanseras.

Kommentar

Hållbarheten är vår ledstjärna och Omställning Sverige har etablerats som en viktig samhällsprocess med bra anslutning. De 30 seminarierna har haft god geografisk spridning, men inte nått riktigt alla län. Hemsidan har varit välbesökt och handledningen Ställ om Sverige har varit mycket eftertraktad. Det är nu viktigt att de lokala utvecklingsgrupperna tar större plats i processen.

Den breda satsningen på Kvinnors företagande och utveckling på landsbygden fortsätter och vidareutvecklas i samarbete med bland andra Nationellt Resurscentrum för Kvinnor (NRC), Jordbruksverket och Tillväxtverket.

Kommentar

Projektet som är ett av våra största har pågått som planerat under året. En intressant analys av hinder för kvinnors företagande och en uppskattad kurs vid Halmstads Högskola har varit viktiga inslag. Internationellt utbyte har också varit en betydelsefull del av projektet. Den treåriga satsningen avslutas under 2011 och följs av en analys av behovet av fortsatta insatser.

Ambitionen är att fortsätta satsningen Lokal finansiering – för landsbygdens utveckling i samarbete med Tillväxtverket och SJV. Parallellt samlas kapital i Mikrofonden för social ekonomi och lokal utveckling från bland andra den etablerade Kooperationen.

Kommentar

Lokal finansiering har drivits som ett projekt under året med fokus på att hjälpa fram ytterligare bygder att utveckla bygdebolag och liknande ekonomiska nav. Några nya grupper har klivit fram. Lokalekonomidagarna har varit en betydelsefull aktivitet i processen. Det har gått trögt att samla kapital till Mikrofonden, men diskussioner har förts med Kreditgarantiföreningen i Västra Götaland om ett samarbete och vi har följt etableringen av Inlandsinnovation AB för att påverka användningen av deras riskkapital.

Samarbetet med de unga, Landsbygd 2.0, drivs med full kraft fram emot Landsbygdsriksdagen i Sunne. De ungdomsorganisationer som är medlemmar hos oss, U-land och naturbruksskolornas nätverk deltar. Avsikten är att de unga ska ta täten i den lokala planeringen i många bygder runt om i landet. Efter Sunne utvärderas processen och fattas beslut om fortsättningen.

Kommentar

Processen har som planerat avslutats vid Landsbygdsriksdagen, där planeringsverktyget Landsbygd 2.0 använts vid en del av seminarierna med gott resultat. Efter utvärderingen har beslut fattats om att gå vidare med ett projekt för att sprida metoden i de medverkande organisationerna. Ansökan har lämnats till Arvsfonden, men handläggningen har dragit ut på tiden och beslut fattas först våren 2011.

Insatserna för att trygga drivmedelsförsörjningen på landsbygden fortsätter inom ramen för By-macken och med ambition att etablera nya strukturer när de stora aktörerna drar sig undan.

Kommentar

Konceptet By-macken med ursprung i Värmland har fått stor uppmärksamhet politiskt och medialt och har spridit sig över landet. Norrbotten och Jämtland är starka fästen. Ungefär 60 mackar är nu anslutna. Hela Sverige ska leva har tagit över varumärket och hemsidan. Projektet avslutas vid halvårsskiftet 2011.

Våra insatser för att ge lokalt inflytande och ersättning lokalt för vindkraftsutbyggnaden fortsätter i samarbete med Energimyndigheten med flera.

Kommentar

Processen har inriktats mot att få till stånd en nationell överenskommelse om vindkraftutbyggnaden, som ger riktlinjer för och stärker det lokala inflytandet, ägandet och ersättningen från vindparkerna. Råd och stöd har också getts till lokala grupper och kommuner där etableringar aktualiserats. Överenskommelsen har tagits fram av en brett sammansatt arbetsgrupp och har skickats på informell remiss för justering och slutförande under våren. En fortsatt satsning krävs för att implementera överenskommelsen.

Tillsammans med länsstyrelserna i Dalarna och Värmland samt Småkom och Landsbygdsservice AB genomförs en satsning på nya sätt att lösa servicen i ett antal bygder i de båda länen. Detta kompletteras med insatser i övriga delar av landet i samarbete med engagerade länsbyggeråd och andra intressenter.

Kommentar

Projektet i Dalarna och Värmland har sjösatts med viss fördröjning med länsstyrelsen i Dalarna som projektägare, och flera av de ingående kommunerna som pådrivande krafter. Vårt eget projekt Hållbara lokala servicelösningar omfattar 15 bygder och drivs i samarbete med berörda kommuner, länsbyggeråd, länsstyrelser och organisationer. Avsikten är att etablera samordnade lokala servicepunkter, oftast med lanthandeln som bas. Projektet avslutas i september 2011.

Som ett led i utvecklingen av den lokala servicen och kulturen fortsätter vi engagemanget i Digitala hus tillsammans med samlingslokalorganisationerna. Vi siktar på ett seminarium i Bräcke under våren i samarbete med SKL med flera. Vi vidareutvecklar också projektet Digital närservice, utbildning och kultur i glesbygd i samarbete med Folkets Hubb, Centrum för hållbar kommunikation vid KTH och IEF.

Kommentar

Vi har haft diskussioner med samlingslokalorganisationerna och SKL om Digitala hus, men vi har inte kunnat genomföra konferensen i Bräcke som planerat. Den har skjutits fram till hösten 2011. Projektet Digital närservice har utvecklats i Leader-projekt i Inlandet med seminarier och bymöten.

Avsikten är att driva arbetsmarknadsprojektet Kompetenta anordnare inom Jobb och anställningsgarantin vidare i en genomförandefas tillsammans med Civilförsvärsförbundet, Coompanion, Arbetsförmedlingen och ESF-rädet.

Kommentar

Kompetenta anordnare har fortsatt som planerat i en andra etapp, där utbildning erbjudits till cirka 350 lokala föreningar för att kunna ta emot långtidsarbetslösa inom Fas 3 på ett kompetent sätt. En handbok har tagits fram. Både utbildningen och handboken har blivit mycket uppskattade. Handboken används av både föreningar och arbetsförmedlingar. Vi har också engagerat oss i den debatt som blossat upp i slutet av året och lyft fram den lilla föreningen som en lämplig anordnare.

Inom ramen för "Raketen" görs en särskild satsning på byskolorna som en resurs för bygdens utveckling. Ett antal engagerade och okonventionellt arbetande skolor deltar i en process fram emot i första hand Landsbygdsriksdagen.

Kommentar

Satsningen har inte kunnat genomföras som planerat främst beroende på problem med medfinansieringen. Efter moget övervägande tackade SKL nej och det har varit svårt att hitta andra finansiärer. Projektet har modifierats och bantats och lämnats in till Jordbruksverket. Småkom och Skärgårdarnas Riksförbund är samarbetspartners.

För att hjälpa de lokala grupperna att ta för sig bättre i främst Landsbygdsprogrammet försöker vi få resurser till ett särskilt projekt för att "coacha" grupperna. Det är en modifierad variant av Från idé till succé som vi inte fick finansiering till. Insatserna ska utvecklas tillsammans med Landsbygdsnätverket.

Kommentar

Försöket att få finansiering direkt från regeringen för en satsning på regional "coaching" misslyckades. Istället har vi drivit på inom Landsbygdsnätverket tillsammans med bland andra Hushållningssällskapet för att få till stånd någon form av insats. Det har resulterat i inspirationsmaterial och sex regionala seminarier, så kallade 24h race, för att hitta regionala modeller för att hjälpa fram eldsjälar och entreprenörer på landsbygden – långt ifrån tillräckligt, men ändå något...

Publicerat under året

Yttranden

- ▶ Finansdepartementet, Betänkande av Utveckling av lokal service i samverkan: Se medborgarna – för bättre offentlig service (SOU 2009:92).
- ▶ Finansdepartementet, Mervärdesskatt för den ideella sektorn (Ds 2009:58).
- ▶ Jordbruksverket, Ang föreskrifter om ändring i SJVs föreskrifter (2002:95) om ersättning för miljövänligt jordbruk.
- ▶ Miljödepartementet; Yttrande över utredningen Prissatt vatten? (SOU 2010:17).

Pressmeddelanden

13 stycken pressmeddelanden har skickats ut. Bland rubrikerna: "Landsbygden lockar allt fler unga – naturbrukseleverna har nästan dubblats på 10 år", "Ett landsbygdsplakat för återbefolkning", "Välkommen till Hela Sverige ska levas valstuga!", "Varför ska vi betala full skatt för service som inte finns?"

Uttalande

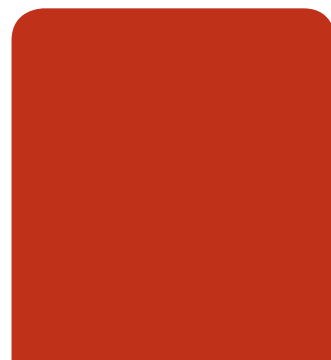
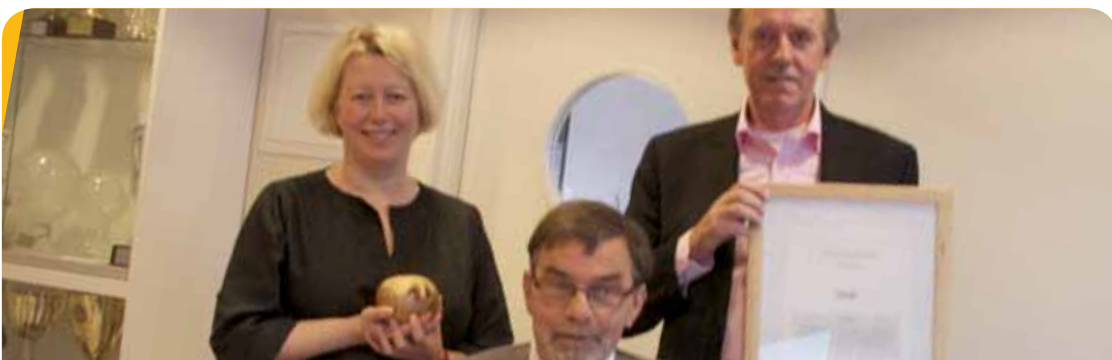
"Sveriges sårbarhet är oacceptabel" – apropå hur infrastruktur dukade under i kylan.

Debattartiklar

Vi har skrivit åtta debattartiklar. Bland rubrikerna: "Inför rot och rut för föreningar!", "Var finns barnens rätt i valrörelsen?", "Vinstpengar till bygden – om vindkraften", "Stolta lantisar".

Trycksaker

- ▶ Ställ om Sverige – studiematerial inom ramen för projektet "Omställning Sverige".
- ▶ Kvinnors entreprenörskap på landsbygden – broschyr.
- ▶ Hållbara lokala servicelösningar – broschyr.
- ▶ Landsbygd 2.0 – metodmaterial för utvecklingsarbete.
- ▶ Världens Bästa by – visionsskrift.
- ▶ The Best Village in the World – engelsk version av Världens bästa by.
- ▶ Handboken – en skrift inom ramen för projektet "Kompetenta anordnare – resten av landet".

Riksorganisationen Hela Sverige ska leva

Vi stödjer lokal utveckling för hållbara bygder i ett hållbart samhälle. Vi ger råd och stöd till lokala utvecklingsgrupper, och tillhandahåller redskap för framgångsrikt lokalt arbete. Vi är också en organisation som påverkar, genom att lyfta de frågor som är betydelsefulla för människorna på landsbygden.

Hela Sverige ska leva är en ideell förening som bildades år 1989 i slutet av den stora kampanjen "Hela Sverige ska leva". Medlemmar är drygt 4 700 lokala utvecklingsgrupper samt 44 medlemsorganisationer.

I varje län finns ett länsbygderåd, bildat av de lokala utvecklingsgrupperna i länet. Länsbygderåden stöttar grupperna och ger råd på regional nivå. I cirka 100 kommuner finns kommunbygderåd, nätverk bildade av lokala utvecklingsgrupper på kommunal nivå.

För den löpande verksamheten i Hela Sverige ska leva svarar en styrelse med representanter för de lokala utvecklingsgrupperna och medlemsorganisationer.

Vill du veta mer om oss?

Läs de senaste nyheterna om lokal utveckling på vår hemsida. Där hittar du även skrifter och broschyrer inom olika ämnen för gratis nedladdning, liksom aktuell information om vår organisation och vad vi gör.

Du kan även träffa oss på Facebook och följa oss på Twitter.

Adress: Stortorget 7, 111 29 Stockholm
Telefon: 08-24 13 50 • Fax: 08-24 28 05
info@helasverige.se • www.helasverige.se